

ชื่อโครงการ การแยกและคัดแยกแบคทีเรียแลคติกที่ผลิตสารยับยั้งแบคทีเรีย
ผู้วิจัย อําพรณ ชัยกุลเสรีวัฒน์ วท.ม. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

ศึกษาการคัดแยกแบคทีเรียแลคติก จากอาหารหมักต่างๆ ได้แก่ หอยดอง แหนม ปลาสาม และไส้กรอกอีสาน ได้เชื้อทั้งหมด 10 สายพันธุ์ ศึกษาความสามารถในการสร้างสารยับยั้งเชื้อทดสอบ 3 ชนิด ได้แก่ *Escherichia coli* (TISTR 073), *Bacillus subtilis* (TISTR 001) และ *Staphylococcus aureus* (TISTR 517) พบว่ามีเพียง 6 สายพันธุ์ ที่มีคุณสมบัติในการสร้างสารยับยั้งเชื้อทดสอบ คือ N_1 , M_2 , P_1 , P_2 , S_1 and S_2 โดยเชื้อสายพันธุ์ M_2 , S_1 and S_2 ยับยั้งเชื้อทดสอบได้ทั้ง 3 ชนิด สายพันธุ์ N_1 ยับยั้งเชื้อ *E. coli* (TISTR 073) และ *S. aureus* (TISTR 517) และสายพันธุ์ P_1 และ P_2 ยับยั้ง *B. subtilis* (TISTR 001) เชื้อทั้ง 6 สายพันธุ์ จัดเป็นแบคทีเรียแกรมบวก และให้ผลการทดสอบแคตาเลสเป็นลบ โดยที่เชื้อ M_2 , P_1 , S_1 and S_2 มีรูปร่างท่อน ส่วนเชื้อ N_1 และ P_2 มีรูปร่างกลม และเมื่อทำการทดสอบปัจจัยในการเลี้ยงเชื้อ ด้านอุณหภูมิ และค่าความเป็นกรด-ด่าง ที่มีผลต่อการทำงานของเชื้อ พบว่าเชื้อทั้ง 6 สายพันธุ์ สามารถสร้างสารยับยั้งได้ดีที่สุดในสภาวะที่มีอุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส และในสภาวะที่มีค่าความเป็นกรด-ด่างเท่ากับ 7 นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถในการยับยั้งเชื้อทดสอบของเชื้อสายพันธุ์ S_1 , S_2 และสารไนซิน จะลดลงหรือถูกยับยั้งโดยความร้อนและเอนไซม์โปรติโอไลติก (โปรติเนส เค และ ทริปซิน)

คำสำคัญ แบคทีเรียแลคติก หอยดอง แหนม ปลาสาม และไส้กรอกอีสาน
ความสามารถในการยับยั้งแบคทีเรีย *Escherichia coli* *Bacillus subtilis* *Staphylococcus aureus*
โปรติเนส เค ทริปซิน

Research title: Isolation and Screening of Antibacterial Substances of Lactic Acid Bacteria
Researcher: Ampun Chaikulsareewath ; **Degree:** M.Sc. (Applied Microbiology)
Academic year: 2008

ABSTRACT

Ten strains of lactic acid bacteria were isolated from fermented shell, fermented meat, fermented fish and Thai fermented sausage. The antibacterial activities of the ten strains against indicator microorganisms were investigated. Indicator strains used as indicator microorganisms for antibacterial activities screening were *Escherichia coli* (TISTR 073), *Bacillus subtilis* (TISTR 001) and *Staphylococcus aureus* (TISTR 517). It was found that six strains (N₁, M₂, P₁, P₂, S₁ and S₂) exhibited good antibacterial activities against indicator microorganisms. The strains that produced antibacterial activities against indicator microorganisms were : M₂, S₁ and S₂ strains against all indicator microorganisms; strain N₁ against *E. coli* (TISTR 073) and *S. aureus* (TISTR 517); and strains P₁ and P₂ against *B. subtilis* (TISTR 001). All the six strains were found to be Gram-positive and catalase-negative while morphologically M₂, P₁, S₁ and S₂ were bacilli and N₁ and P₂ were cocci. The effect of temperature and pH of cultivation on antibacterial activity were studied. The result was found that all six strains had high antibacterial activity when they were incubated at 37 °C and pH 7. The activities of the antibacterial substance produced by S₁, S₂ strains and nisin were reduced and inhibited by heating and protease treatments (proteinase K and trypsin).

Key words: lactic acid bacteria, fermented shell, fermented meat, fermented fish and Thai fermented sausage, antibacterial activities, *Escherichia coli*, *Bacillus subtilis*, *Staphylococcus aureus*, proteinase K, trypsin.